PERSPECTIVA LINGVISTICĂ A DIMENSIUNILOR CULTURALE (PE MATERIAL ROMÂN-CHINEZ)

THE LINGUISTIC PERSPECTIVE OF CULTURAL DIMENSIONS (ON ROMANIAN-CHINESE MATERIAL)

CZU: 81`27=135.1=581 **https://doi.org/10.59295/spd2024u.19**

Adela MANOLII,
ORCID: 0000-0003-1936-9708
Universitatea de Stat din Moldova
Wei PANG,
China

Rezumat. *Identitatea culturală a unui individ este creată în relaţie cu alţii, într-un context social unic. Orice identitate culturală se defineşte prin recunoaşterea prezenţei celuilalt şi a practicilor culturale ale acestuia. Dialogul intercultural este esenţial în construirea identităţii culturale, deoarece susţine indivizii în a vedea deopotrivă similarităţile şi diferenţele care există în raport cu ceilalţi şi în a defini cine sunt ei înşişi. Oferirea unui spațiu dedicat pentru ca studenții străini care învață limba română să își exprime liber opiniile și să se angajeze activ în schimburi interculturale este esențială pentru a facilita învățarea unei limbi și receptarea unei culturi.*

Cuvinte-cheie: *globalizare, perspectivă lingvistică, dimensiune culturală, identitate lingvistică, identitate culturală, interculturalism, dialog intercultural, dinamică identitară, sondaj*

Summary. *The cultural identity of an individual is created in relation to others, in a unique social context. Any cultural identity is defined by recognizing the presence of the other and its cultural practices. Intercultural dialogue is essential in building cultural identity, because it supports individuals in seeing both the similarities and differences that exist in relation to others and in defining who they are. Providing a dedicated space for foreign students learning Romanian to freely express their opinions and actively engage in intercultural exchanges is essential to facilitate language learning and culture acceptance.*

Keywords: *globalization, linguistic perspective, cultural dimension, linguistic identity, cultural identity, interculturalism, intercultural dialogue, identity dynamics, survey*

INTRODUCERE

În era globalizării accelerate, interacțiunile interculturale au devenit o realitate cotidiană, iar limbajul reprezintă unul dintre cele mai semnificative vehicule prin care aceste interacțiuni au loc. Identitatea lingvistică și culturală sunt esențiale pentru fiecare individ și grup. Sentimentul de apartenență la o anumită comunitate lingvistică, precum și la valorile și tradițiile care îi sunt specifice, este cunoscut sub numele de *identitate lingvistică*, manifestându-se prin folosirea limbii materne, înțelegând și respectând regulile

gramaticale și stilistice ale limbii și participând la activitățile culturale ale comunității lingvistice. Identitatea culturală se referă la sentimentul de apartenență la un anumit grup de persoane care împărtășesc propriile obiceiuri și tradiții, făcând trimiteri la povești, la proverbe și zicători etc.

Conform cercetării lui Vivian Hsueh-Hua Chen [1, p. 24], identitatea culturală se referă la identificarea cu un anumit grup sau la sentimentul de apartenenţă la acesta pe baza mai multor categorii culturale, incluzând naţionalitatea, etnia, rasa, sexul şi religia. Identitatea culturală este construită şi întreţinută prin procesul împărtăşirii cunoaşterii colective, precum tradiţiile, patrimoniul, limba, estetica, normele şi obiceiurile. Având în vedere că indivizii, în mod tipic, se afiliază la mai mult de un singur grup, identitatea culturală este de natură complexă şi are multiple faţete. Deşi cercetătorii au presupus odinioară că identificarea cu anumite grupuri culturale este evidentă și stabilă, acum majoritatea lor o văd ca fiind contextuală și dependentă de schimbări temporale și spațiale. În lumea globalizată contemporană, caracterizată printr-o creştere a contactelor interculturale, identitatea culturală este, în mod constant, reprezentată, negociată, conservată şi disputată prin prisma practicilor comunicative.

Identitatea culturală a unui individ este creată în relaţie cu alţii, într-un context social unic. Orice identitate culturală se defineşte prin recunoaşterea prezenţei celuilalt şi a practicilor culturale ale acestuia. Dialogul intercultural este esenţial în construirea identităţii culturale, deoarece susţine indivizii în a vedea deopotrivă similarităţile şi diferenţele care există în raport cu ceilalţi şi în a defini cine sunt ei înşişi. Interculturalismul înseamnă recunoașterea reciprocă a culturilor de origine și de primire, în cazul migrației, precum și a diversității expresiilor culturale ale emigranților și autohtonilor. Interculturalismul nu este o amenințare la adresa patriotismului, ci o completare și o consolidare a acestuia. A fi patriot nu înseamnă doar a-ți iubi țara și cultura proprie, ci și a aprecia și a respecta diversitatea culturală a lumii. Interculturalismul ne ajută să înțelegem mai bine alte culturi, să învățăm din experiențele lor și să construim punți de comunicare și colaborare. Interculturalismul nu presupune pierderea culturii proprii, ci dimpotrivă, o fortificare a acesteia. Prin interacțiunea cu alte culturi, ne definim mai clar propria identitate culturală, ne valorificăm tradițiile și obiceiurile și ne deschidem către noi perspective. Dialogul intercultural ne permite să descoperim elemente comune cu alte culturi, dar și să ne diferențiem prin specificul nostru cultural. Interculturalismul nu se rezumă la o simplă observare a diverselor culturi, ci implică o participare activă și o implicare reală. A fi intercultural nu înseamnă doar a cunoaște diferite culturi, ci a te implica în dialoguri interculturale, a interacționa cu oameni din medii diverse și a contribui la construirea de punți între culturi.

Participarea activă este esențială pentru interculturalism. Acest lucru se poate realiza prin diverse modalități, cum ar fi:

- călătoriile și imersiunea în alte culturi (experiența directă a altei culturi ne permite să o înțelegem mai bine și să depășim stereotipurile);
- participarea la evenimente interculturale (festivaluri, ateliere, conferințe și alte

evenimente oferă oportunități de a interacționa cu oameni din diverse culturi și de a învăța din experiențele lor);

- voluntariatul în proiecte interculturale (implicarea în proiecte care promovează dialogul intercultural și cooperarea între culturi este o modalitate concretă de a contribui la o lume mai tolerantă și mai incluzivă);
- învățarea limbilor străine (cunoașterea unei limbi străine ne deschide căi spre o altă cultură, permițându-ne să comunicăm direct cu oamenii din acea cultură).

Interculturalismul își găsește eficiența în identificarea unui echilibru benefic, situat la egală distanță de xenofobie și etnocentrism. Acest echilibru permite valorificarea plenară a interculturalismului ca o experiență concretă a interconexiunilor zilnice. Xenofobia, manifestată prin respingerea și frica de tot ce este străin, reprezintă o piedică majoră în calea dialogului intercultural. Pe de altă parte, etnocentrismul, care pune accent exagerat pe propria cultură și consideră celelalte inferioare, limitează înțelegerea și aprecierea diversității. Prin promovarea respectului reciproc și a înțelegerii interculturale, reușim să navigăm cu succes prin complexitatea lumii globalizate.

Eficiența interculturalismului se manifestă în valorificarea interconexiunilor zilnice. Interacțiunile cu persoane din diverse culturi, fie la locul de muncă, în mediul online sau în viața personală, devin oportunități de învățare reciprocă și de îmbogățire culturală. Interculturalismul nu este o teorie abstractă, ci o experiență concretă care ne marchează viața de zi cu zi. Prin deschiderea către alte culturi, ne extindem orizonturile, ne dezvoltăm empatia și contribuim la construirea unei societăți mai tolerante și mai inclusive [2]. Interculturalismul este un proces continuu care necesită efort constant din partea noastră. Prin cultivarea respectului pentru diversitate și prin implicarea activă în dialogul intercultural, ne apropiem de idealul unei lumi interconectate, armonioase și prospere.

M. J. Bennett a menționat în „Cele șase stadii ale învățării interculturale” [3] că învățarea interculturală este un proces complex și fascinant, marcat de o serie de etape distincte (*negare, reacție de apărare, minimizarea diferențelor, acceptarea diferențelor, adaptare, integrare*). Înțelegerea acestor stadii ne poate ajuta să navigăm mai eficient prin **provocările inerente** interacțiunii cu indivizi din culturi diferite și să ne cultivăm o perspectivă mai bogată și mai nuanțată asupra lumii**.**

MATERIALE ȘI MEDOTE

În cercetarea de față ne-am propus să explorăm specificul identității lingvistice și culturale prin intermediul limbii ca element central în dialogul româno-chinez și să identificăm motivațiile și dificultățile întâmpinate de studenții chinezi în procesul de învățare a limbii române, punând accent pe atitudinea studenților chinezi din Republica Moldova cu privire la limba română și la cultura locală.

Pe de o parte, interferența culturală facilitează procesul de asimilare a unor elemente culturale dintre două culturi și chiar apariția de noi forme culturale mixte (de exemplu, în Republia Moldova, au apărut o serie de elemente culturale chinezești, cum

ar fi restaurantele chinezești, cursuri de limba chineză, expozițiile de cultură chineză; influența se resimte și la nivel de limbă, lexicul românesc admițând, în ultimii ani, tot mai multe împrumuturi din limba chineză). Așadar, interferența lingvistică și culturală poate duce la o creștere a înțelegerii reciproce între diferite culturi, favorizând procesul de familiarizare cu obiceiurile și valorile celeilalte culturi. Pe de altă parte, interferența culturală și lingvistică este un fenomen complicat care poate afecta semnificativ relațiile dintre culturi. De exemplu, din motive istorice, moldovenii recurg adeseori la rusisme în procesul de comunicare, fapt care se dovedește a fi foarte dificil pentru chinezii care abia învață limba română și încearcă să prindă firul logic al celor spuse de interlocutor.

Așadar, am realizat un sondaj în mediul online, prin intermediul unui chestionar distribuit studenților chinezi din Republica Moldova. Rezultatele sondajului au arătat că aceștia întâmpină dificultăți în învățarea limbii române, în special în ceea ce privește pronunția, gramatica și vocabularul. De asemenea, respondenții au declarat că limba română este o limbă foarte diferită de limba chineză, ceea ce face învățarea mai dificilă. Cu toate acestea, studenții chinezi au declarat că limba română este o limbă frumoasă și interesantă, iar învățarea acesteia le-a oferit o serie de avantaje, cum ar fi posibilitatea de a comunica cu vorbitorii de limbă română, de a afla mai multe despre cultura română și de a-și îmbunătăți perspectivele de carieră.

Întrucât sunt foarte puțini oameni care studiază limba română în China și puțini studenți internaționali care vin în Moldova, numărul persoanelor chestionate este foarte mic (14): cinci din Regiunea Autonomă Mongolia Interioară, trei din Beijing, una din Regiunea Autonomă Uigură Xinjiang și două din provincia Gansu, o persoană este din Shanghai, una din Heilongjiang și una din Tianjin (majoritatea persoanelor chestionate sunt din nordul Chinei). Durata de studiu a limbii române de către respondenți este diferită (de la câteva luni la nouă ani).

La realizarea sondajului, am folosit aplicația WeChat care permite accesarea informației scanând codul QR. Chestionarul a inclus o serie de întrebări (10):

1. Care sunt, după părerea dumneavoastră, cele mai dificile cuvinte sau expresii în limba română? Explicați în ce constă dificultatea (pronunție, scriere, înțelegere a sensului, integrare în context etc.).
2. Care sunt cele mai simple sau mai amuzante cuvinte sau expresii în limba română pentru dumneavoastră? Explicați ce le face să fie simple sau amuzante (formă, sunet etc.).
3. Ce oameni v-au influențat în procesul de învățare a limbii române? Ce v-au transmis aceste persoane?
4. Enumerați 2-3 elemente ciudate din cultura română. De ce le considerați ciudate?
5. Cum credeți că este percepută societatea românească de către oamenii care vorbesc limba chineză?
6. Ce dificultăți ați întâmpinat în procesul de învățare a limbii române? Cum ați depășit aceste dificultăți?

7. Ce v-a motivat să învățați limba română? Ce beneficii credeți că vă aduce învățarea acestei limbi?
8. Descrieți prima experiență de învățare a limbii române. Ce v-a plăcut sau ce nu v-a plăcut la această experiență?
9. Numiți și alte momente memorabile din procesul dumneavoastră de învățare a limbii române? De ce sunt aceste momente semnificative pentru dumneavoastră?
10. Ce părere aveți despre importanța sondajului la care ați participat? Ce credeți că poate aduce acest sondaj?

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În rezultatele sondajului, cei care au studiat româna mai mult de trei ani cred că, în general, gramatica este mai dificilă, iar cei care au studiat mai puțin de trei ani consideră dificile și pronunția (de exemplu, mulți chinezi nu pot pronunța consoană „r”, fiindcă în limba chineză nu există acest sunet), și gramatica limbii române. O problemă aparte pentru chinezi o constituie polisemia cuvintelor românești, înțelegând că doar contextul îi poate ajuta să se clarifice în privința sensului unui cuvânt polisemantic [4].

Chinezilor li se pare interesantă expresia „doamne ferește”, pentru că se utilizează în diverse contexte, având o gamă largă de sensuri. Respondenții care studiază limba română de mai mult de 5 ani, se consideră mândri că deja reușesc să facă distincție între semnificațiile aceste expresii.

În sondaj, toți au scris despre influențe pozitive ale celor din jur, iar jumătate dintre respondenți au scris că profesorii manifestă cea mai mare influență, în special profesorii de la cursurile pregătitoare, după care au fost numiți vecinii sau colegii.

Majoritatea respondenților s-au concentrat pe mâncarea locală și au enumerat ceea ce le-a fost greu de acceptat, cum ar fi brânza uscată, pepene murat, plăcinte/colțunași cu vișine etc. Fructele proaspete sunt folosite în China pentru a diminua setea, dar fructele murate nu sunt acceptabile pentru ei. Chinezii au, de asemenea, în bucătăria lor o gamă largă de colțunași/pelmeni, dar umpluturile de fructe pot fi folosite ca deserturi doar, combinația cu aluatul fiind de neimaginat pentru ei.

Chinezii sunt foarte conservatori, de exemplu, nu admit contactul fizic cu persoanele străine, iar bărbații și femeile păstrează distanța între ei. Românii însă se îmbrățișează și se sărută cu destulă deschidere și lejeritate. Astfel, chinezii care nu sunt familiarizați cu acest specific cultural, crezând că localnicii sunt prea familiari, i-ar putea respinge involuntar.

O dificultate cu care s-au ciocnit respondenții este lipsa materialelor destinate anume cursanților vorbitori de limbă chineză, ei fiind nevoiți să învețe limba română doar prin limba română (nu există manuale specializate). De cele mai dese ori, recurg la Google Translate, fapt care le complică învățarea și înțelegerea, mai ales, dacă ținem cont de faptul că limba română are topică liberă în comparație cu limba chineză care nu le permite vorbitorilor să schimbe ordinea cuvintelor în propoziție după bunul plac.

Respondenții au conștientizat, de asemenea, că limba română, ca limbă de origine latină, prezintă o serie de beneficii practice: cunoașterea limbii române facilitează învățarea altor limbi romanice, precum franceza, spaniola, italiana sau portugheza, datorită numeroaselor similitudini gramaticale și lexicale; această abilitate poate fi extrem de utilă din punct de vedere profesional, personal și academic, oferind oportunități de colaborare, de călătorie și descoperire. Pe lângă avantajele practice și culturale, învățarea limbii române oferă satisfacții personale semnificative. Depășirea provocărilor lingvistice și dobândirea abilităților de comunicare în limba română generează un sentiment de împlinire și de încredere. De asemenea, contribuie la dezvoltarea abilităților cognitive, sporind flexibilitatea mentală și abilitățile de rezolvare a problemelor.

CONCLUZII

Sondajul (aplicat unui grup de studenți chinezi cu diverse niveluri de cunoaștere a limbii române) a explorat sentimentele, experiențele, percepțiile și alte aspecte legate de învățarea limbii române. Răspunsurile oferite de participanți s-au bazat pe propriile lor trăiri și perspective unice. Deși nivelurile variate de competență lingvistică au condus la diversitate în răspunsuri și la valori de referință distincte, acest chestionar oferă o fereastră către dinamica fascinantă a comunicării interculturale. Pe lângă valoarea sa intrinsecă, sondajul evidențiază nevoia urgentă de a intensifica activitățile de schimb intercultural în mediul școlar.

Oferirea unui spațiu dedicat pentru ca studenții străini care învață limba română să își exprime liber opiniile și să se angajeze activ în schimburi interculturale este esențială pentru a facilita învățarea unei limbi și pentru receptarea unei culturi. Motivele de a învăța limba română sunt multiple și variate. De la dorința de a comunica mai eficient la descoperirea unei culturi bogate și fascinante, învățarea limbii române oferă o multitudine de beneficii personale, profesionale și academice.

REFERINȚE

1. Vivian Hsueh-Hua Chen, *Cultural Identity*, 2014.
2. Goraş-Postică V., Competenţa interculturală: funcţionalitate conceptual-practică. Chișinău, 2015.
3. Developmental Model of Intercultural Sensitivity
4. În:https://organizingengagement.org/models/developmental-model-of-intercultural-sensitivity/ (accesat la 25 martie 2024).
5. *Cultivarea limbii române în condiţiile comunicării actuale* // Materiale ale simpozionul ştiinţifico-practic interuniversitar, 25 mai 2012 / red. şt.: Irina Condrea. Chișinău: CEP USM, 2013.